

ภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ณัฐวลา เชาว์รักษ์¹ และ วิรัช วงศ์กนิษฐวัฒน์²

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทย

^{1,2}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1,2}มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะหลายภาษา และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดากับภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในโรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไท กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นผู้ไทที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 161 คน โดยสุ่มแบบหลายชั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ และสถิติทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นผู้ไทมีภาวะหลายภาษา เพราะมีความสามารถในการฟังและการพูดภาษาได้ตั้งแต่ 2 ภาษา ถึง 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาผู้ไท ภาษาลาวอีสาน ภาษาญ้อ และภาษาไทย ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ววัยรุ่นผู้ไทสามารถฟังเข้าใจ 3 ภาษาได้มากที่สุด ได้แก่ ภาษาผู้ไท ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทย (คิดเป็นร้อยละ 98.14) และสามารถพูดได้ 3 ภาษามากที่สุดเช่นกัน ได้แก่ ภาษาผู้ไท ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทย (คิดเป็นร้อยละ 91.93) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดากับภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไท พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการฟังของวัยรุ่นผู้ไท แต่มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการพูดของวัยรุ่นผู้ไทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะหลายภาษา, วัยรุ่นผู้ไท, อำเภอธาตุพนม, จังหวัดนครพนม

รับต้นฉบับ 9 มกราคม 2564 แก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิ 23 เมษายน 2564 รับลงตีพิมพ์ 23 เมษายน 2564

Multilingualism of Phuthai Teenagers in That Phanom District, Nakon Phanom Province

Natthaphon Chareerak¹ and Wirat Wongpinunwatana²

^{1,2}Thai Language Program

^{1,2}Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1,2}Khon Kaen University

Abstract

This paper aims to study multilingualism and the relation between the ethnicity of the parents and multilingualism of Phuthai teenagers in That Phanom School, That Phanom district, by using quantitative research. The research tool was a questionnaire on the multilingual status of Thai teenagers. The sample size was 161 Phuthai students selected by multistage random sampling. Data were analyzed by using frequency, percentage, and chi-square test.

The research results were found that Phuthai teenagers are multilingual because they have the ability to listen and speak from 2-4 languages: Phuthai, Lao Isan, Nyaw, and Thai. Most of Phuthai teenagers have the listening ability in 3 languages: Phuthai, Lao Isan, and Thai (98.14%) and the speaking ability in 3 languages: Phuthai, Lao Isan, and Thai (98.14%) as well. It was found that the parental ethnic group had no relationship with their listening ability of the Phuthai teenagers but there was a statistically significant association with the speaking ability of Phuthai teenagers at the .05.

Keywords : Multilingualism, Phuthai teenagers, That Phanom District, Nakon Phanom Province

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ ความหลากหลายนี้ส่งผลให้คนในสังคมไทยมีความสามารถใช้ภาษาได้หลายภาษา ดังที่สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2549, น. 12) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2545, น. 92-93) กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า สังคมไทยเป็นสังคมหลายภาษา (Multilingual Communities) เพราะมีภาษาที่ทำหน้าแตกต่างกันในสังคมไทย คนในสังคมไทยส่วนใหญ่ จึงเป็นผู้รู้หลายภาษา เพราะสามารถใช้ภาษาได้ 2 ภาษา หรือ 3 ภาษา หรือมากกว่านี้ด้วยซ้ำ โดยเฉพาะคนไทยที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนของประเทศไทยจะสามารถใช้ภาษาได้หลายภาษา ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถใช้ภาษาได้หลายภาษาเรียกว่า “การมีภาวะหลายภาษา (Multilingualism)”

ภาวะหลายภาษาเป็นภาวะของบุคคลที่มีความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมพหุภาษาอย่างเช่นในสังคมไทย ซึ่ง Okal (2014, p. 223) อธิบายความหมายของคำนี้ไว้ว่า Multilingualism มาจากภาษาละติน 2 คำ คือคำว่า “Multi” หมายถึง จำนวนมาก และคำว่า “Lingua” หมายถึง “ภาษา” เมื่อนำทั้ง 2 คำนี้มารวมกันจึงมีความหมายว่า บุคคลที่สามารถใช้ภาษาได้หลายภาษา สอดคล้องกับ Holmes (2013, p. 76) ที่อธิบายไว้ว่า บุคคลที่ใช้ภาษาได้หลายภาษาคือบุคคลที่มีความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 2 ภาษาขึ้นไปเพื่อสื่อสารสำหรับบางวัตถุประสงค์ ขณะที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532, น. 13) ยังอธิบายเพิ่มเติมไว้ดีกว่า ภาวะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษาขึ้นไปนั้นหมายรวมถึงภาษาท้องถิ่นอื่น ๆ หรือภาษาย่อยอื่น ๆ ด้วย เช่น บุคคลที่พูดภาษาถิ่นได้หลาย ๆ ภาษา เป็นต้น

อำเภอธาตุพนมเป็นหนึ่งในอำเภอในจังหวัดนครพนมที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ทั่วไปในอำเภอ จำนวน 6 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ข่า ไทยกวน ญ้อ กะเลิง และลาวอีสาน (อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม¹, ม.ป.ป., น. 3 และพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล², 2541, น. 5) ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ล้วนมีภาษาและวัฒนธรรมประจำกลุ่มของตน และเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์มีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ย่อมเกิด

¹ แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอธาตุพนม ปี พ.ศ. 2561-2564 (อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 3)

ใช้คำว่า ภูไท ไทยข่า ไทยกวน ไทยญ้อ และไทยลาว

² พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2541, น. 5) ใช้คำว่า ลาว ผู้ไท ญ้อ กะเลิง และข่า

การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ประชาชนในอำเภอธาตุพนมมีภาวะหลายภาษา ดังที่ Pai (2005, p. 1795) และ Omotade & Oluwafemi (2018, p. 46) อธิบายไว้ว่า พื้นที่ที่ประชากรมีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมจะทำให้พื้นที่นั้นเป็นพื้นที่ที่มีภาวะหลายภาษา และประชาชนก็จะสามารถพูดได้หลายภาษา (Multilingual)

จากแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย ระบุชัดเจนว่า ภาษาหลักในอำเภอธาตุพนมคือ ภาษาลาวอีสาน ขณะเดียวกันก็มีผู้พูดภาษาผู้ไทเป็นจำนวนมาก ซึ่งหมายความว่า ในอำเภอธาตุพนมมีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นรองจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ, 2547, น. 118)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนมติดต่อสื่อสารกับผู้คนต่างกลุ่มชาติพันธุ์มากขึ้น ย่อมเรียนรู้ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาผู้ไทซึ่งเป็นภาษาแม่ของตน (Mother Language) เช่น เรียนรู้ภาษาไทยมาตรฐาน (Standard Thai) ในโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ และเรียนรู้ภาษาลาวอีสานซึ่งเป็นภาษาประจำภูมิภาค (Regional Thai Language) และเป็นภาษาที่ประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอธาตุพนมใช้สื่อสาร (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2547, น. 31-32) เมื่อวัยรุ่นผู้ไทได้เรียนรู้ภาษาเหล่านี้ย่อมมีความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา

นอกจากความจำเป็นที่วัยรุ่นผู้ไทจะต้องเรียนรู้ภาษาอื่นที่มีศักดิ์ศรี (Prestige) ทางภาษาสูงกว่าภาษาแม่ของตนเพื่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันแล้ว สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นผู้ไทมีภาวะหลายภาษาก็คือ สมาชิกในครอบครัวสามารถพูดได้หลายภาษา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532, น. 63-64) ทั้งนี้เกิดจากการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ข้างต้นว่าพื้นที่อำเภอธาตุพนมมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอธาตุพนมจึงเกิดขึ้นได้ง่าย ดังที่ผลการศึกษาของทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2555, น. 174-177) ระบุว่า ลูกที่เกิดจากการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องเรียนรู้ทั้งภาษาของบิดามารดา (รวมถึงคู่สมรสใหม่ของบิดา หรือมารดา) และภาษาที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือสภาพแวดล้อมในประเทศที่อยู่อาศัยนั้น ๆ

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ โดยอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547, น. 19) อธิบายลักษณะของภาษาผู้ไทไว้ว่า ภาษาผู้ไทจัดอยู่ในภาษาตระกูลไท (Tai Language Family) กลุ่มภาษาตระกูลไทตะวันตกเฉียงใต้ (South Western Tai) ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาลาวอีสาน ภาษากะเลิง ภาษาญ้อ และภาษาไทย วิโลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2520, น. 1-2) อธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของทั้งภาษาผู้ไทและภาษาลาวอีสาน สรุปได้ว่า ทั้ง 2 ภาษามีความคล้ายคลึงกัน แต่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ทั้งในระดับเสียงและระดับคำ ส่วนเรื่องเดช ปันเขื่อนขัตติย์ (2531, น. 140) อธิบายถึงความสัมพันธ์ของภาษาผู้ไทและภาษาไทยไว้ว่า ทั้ง 2 ภาษามีการออกเสียงสระไอน์กับสระเอต่างกัน กล่าวคือ คำศัพท์ที่ใช้ในภาษาไทยจะใช้สระไอน์ในคำศัพท์แต่ภาษาผู้ไทจะใช้เสียงสระเอ ส่วนคำศัพท์ภาษาไทยที่ใช้สระไอน์นั้น ในภาษาผู้ไทจะใช้ทั้งสระเอและสระอี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทปรากฏมีงานวิจัย 3 เรื่อง คือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของสิริกัญญา วรชิน (2552) ที่ศึกษาวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของวรรณะ ปัญบุตร (2561) ที่ศึกษาวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอดำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของสุทธิดา จันทรดวง (2560) ที่ศึกษาวัยรุ่นผู้ไทในอำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาทั้ง 3 เรื่องนี้ล้วนนำเสนอให้เห็นว่า วัยรุ่นผู้ไทมีภาวะหลายภาษา เพราะสามารถใช้ภาษาได้มากถึง 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาผู้ไท ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทย ทั้งนี้ยังไม่ปรากฏว่ามีนักวิชาการนำแนวคิดทฤษฎีนี้มาศึกษาภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม ซึ่งมีแนวโน้มว่าวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนมอาจมีภาวะหลายภาษาเช่นเดียวกับวัยรุ่นผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดสกลนคร

จากที่นำเสนอมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าพื้นที่ภาวะหลายภาษาในอำเภอธาตุพนมนี้ วัยรุ่นผู้ไทจะมีภาวะหลายภาษาหรือไม่ ถ้ามีภาวะหลายภาษาจะมีความสามารถใช้ภาษาใดได้บ้าง ทั้งความสามารถในการฟังและความสามารถในการพูด ตลอดจนสนใจที่จะศึกษาว่าชาติพันธุ์ของบิดามารดาของวัยรุ่นผู้ไทมีความสัมพันธ์

ต่อภาวะหลายภาษาหรือไม่ ผลการศึกษาจะสามารถอธิบายให้เห็นถึงความหลากหลายของการใช้ภาษาในสังคม หน้าที่ของภาษาในสังคม รวมทั้งสามารถนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษา (Language Choice) มาศึกษาภาวะหลายภาษาของวัยรุนฟูโกเพื่อให้เห็นแนวโน้มของการใช้ภาษาของคนรุ่นใหม่ต่อไป

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงความหลากหลายของภาษาในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมพหุภาษา ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและใช้เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ภาวะหลายภาษา

ภาวะหลายภาษา (Multilingualism) เป็นแนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistics) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมของบุคคลที่สามารถใช้ภาษาได้หลายภาษา ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปในสังคมหลายภาษา (Multilingual society) ซึ่ง Okal (2014, p. 223), Holmes (2013, p. 76) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532, น. 13) ได้อธิบายไว้อย่างสอดคล้องกัน สรุปได้ว่าภาวะหลายภาษา คือ ภาวะที่บุคคลมีความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษาขึ้นไป ซึ่งหมายรวมถึงภาษาท้องถิ่นอื่น ๆ หรือภาษาย่อยอื่น ๆ ด้วย เช่น คนลาวอีสานสามารถใช้ได้ทั้งภาษาลาวอีสาน ภาษาไทย และภาษาผู้ไท หรือคนไทยที่ใช้ได้ทั้งภาษาไทย ภาษาลาวอีสาน ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอังกฤษ เป็นต้น ลักษณะของสังคมที่มีสมาชิกส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาได้หลายภาษา หรือสังคมใดมีภาวะหลายภาษาจะเรียกว่า “สังคมหลายภาษา”

บุคคลมีภาวะหลายภาษาเกิดจากปัจจัยสำคัญหลายประการ ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532, น. 63-64) อธิบายไว้ว่า บุคคลพูดได้หลายภาษาอาจเป็นเพราะในสมาชิกในครอบครัวพูดภาษาหลายภาษา หรือเพราะการย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่ต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลได้เรียนรู้ภาษาใหม่ด้วยตนเอง การเรียนรู้ภาษาอื่นเป็นเพราะความจำเป็นทางสังคม เช่น เรียนรู้ภาษาอังกฤษ ขณะที่ Holmes (2013, น. 76) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลพูดได้หลายภาษาว่า มีปัจจัยหลายปัจจัย ทั้งการอพยพย้ายถิ่นฐาน (Mobilization)

ที่ผู้อพยพจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนพื้นเมือง และเรียนรู้ภาษาของคนพื้นเมือง ชาตินิยม (Nationalism) ขบวนการชาตินิยมแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของภาษาประจำชาติ ในการรวมประเทศ หรือมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ภาษาที่สอดคล้องกฎหมายเพื่อใช้ในประเทศ รวมทั้งการศึกษา (Education) ศาสนา (Religion) และวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งบุคคลต้องการเรียนรู้เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสนาของตน เช่น ผู้ที่ต้องการพัฒนาองค์ความรู้ในศาสนาอิสลามจะเรียนรู้ภาษาอาหรับ (Arabic) เป็นต้น

นอกจากนี้ Crystal (1987, pp. 360-361) ยังกล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหลายภาษามี 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) การเมือง (Politics) หมายถึงการรวมกลุ่มอำนาจ (Annexation) 2) การตั้งถิ่นฐานใหม่ (Resettlement) และการกระทำต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น กลุ่มคนที่อพยพจะต้องเรียนรู้ภาษาของคนในพื้นที่ใหม่ เป็นต้น 3) ศาสนา (Religion) บุคคลจะเลือกอาศัยอยู่ในประเทศหนึ่ง ๆ เพราะการนับถือศาสนาหรือการกตัญญูทางศาสนา ถ้าในสังคมมีการกตัญญูทางศาสนาอาจเป็นสาเหตุที่จะออกจากประเทศนั้น ซึ่งอาจมีความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาใหม่ 4) วัฒนธรรม (Culture) ที่จำแนกความแตกต่างของกลุ่มคนในสังคม คนในสังคมนั้นก็เกิดการเรียนรู้ภาษาของคนกลุ่มอื่น 5) การศึกษา (Education) ก็ทำให้คนในสังคมได้เรียนรู้ภาษาอื่นที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และ 6) สภาพเศรษฐกิจ (Economy) ดังที่ในหลาย ๆ ประเทศที่มีประชากรอพยพเข้ามาทำงานเพื่อคาดหวังให้คุณภาพชีวิตของตนดีขึ้นก็จะเกิดการเรียนรู้ภาษาใหม่ ตลอดจนภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น (Natural Disaster) เช่น น้ำท่วม การเกิดภูเขาไฟระเบิด ภาวะขาดแคลนอาหาร ส่งผลให้มีผู้คนอพยพย้ายถิ่นฐาน และเมื่อผู้คนอพยพเคลื่อนย้ายไปที่ใดก็จะนำภาษาของตนไปและเรียนรู้ภาษาของคนในพื้นที่นั้น

โดยสรุปแล้วภาวะหลายภาษาคือภาวะของบุคคลที่มีความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เริ่มจากสมาชิกในครอบครัวมีคนพูดหลายภาษา หรืออาจเป็นเพราะบุคคลนั้นได้เรียนรู้ภาษาใหม่จากบุคคลรอบข้าง เช่น เพื่อนที่โรงเรียน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น นอกจากนี้อาจเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ เพราะความจำเป็นทางสังคมบางประการ เช่น การเรียนรู้ภาษาไทยเพราะเป็นภาษากลางของคนไทยทั้งประเทศ เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพราะเป็นภาษาที่มีความสำคัญต่อการทำงานในปัจจุบัน

เป็นต้น รวมทั้งเมื่อบุคคลได้ย้ายถิ่นฐานใหม่ อาจเป็นลักษณะของการอพยพเข้ามาหางานในเมือง การหนีภัยธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้ก็ส่งผลให้เกิดภาวะหลายภาษาด้วย ตลอดจนการที่ประเทศหรือสังคมหนึ่ง ๆ มีพื้นที่ติดกับชุมชนภาษาอื่น บุคคลในชุมชนก็จะเรียนรู้ภาษาของคนในชุมชนและภาษาของคนนอกชุมชน ตลอดจนการมีประวัติศาสตร์การรวมกันของรูชาติ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาวะหลายภาษาเป็นแนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์สังคมที่ได้รับความสนใจศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะหลายภาษาในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเลือกศึกษาชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกัน ได้แก่ งานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2529), ประพนธ์ จันทวิเทศ (2532), โกวิท วัชรินทรางกูร (2542), สินหา วังคะฮาด (2542) และสุชาติา วัฒนะ (2549) ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกันล้วนมีภาวะหลายภาษา เพราะนอกจากจะมีความสามารถใช้ภาษาแม่ซึ่งเป็นภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนได้แล้ว ยังสามารถใช้ภาษากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ และภาษาไทยได้ด้วย และยังพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนน้อยในชุมชนมีความสามารถใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากกว่าได้ ทั้งความสามารถในการพูดและความสามารถในการฟัง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเดียวอาศัยอยู่ในชุมชน หรือถึงแม้ว่าจะมีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่นอาศัยอยู่ด้วยแต่ก็มีจำนวนน้อย ได้แก่ งานวิจัยของพัชรา อัมพวานนท์ (2551) และสรารุณี ไกรเสม (2552) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มีภาวะหลายภาษาเช่นกัน เพราะมีความสามารถใช้ได้ 2 ภาษา คือ ภาษาแม่หรือภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนและภาษาไทย

ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยที่น่าเสนอให้เห็นว่าวัยรุ่นผู้ไทที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยล้วนมีภาวะหลายภาษา ได้แก่ งานวิจัยของสิริกัญญา วรชิน (2552) ศึกษาวัยรุ่นผู้ไทอายุระหว่าง 13-20 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วรธนะ ปัญบุตร (2561) ศึกษาวัยรุ่นผู้ไทอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอดำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และสุทธิดา จันทรดวง (2560) ศึกษาวัยรุ่นผู้ไทอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร พบว่า

ส่วนใหญ่แล้ววัยรุ่นสามารถใช้ภาษาได้มากถึง 3 ภาษา คือ ภาษาผู้ไท ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทย

การศึกษาภาวะหลายภาษาในประเทศไทยแสดงให้เห็นว่า หลายชุมชนในประเทศไทยเป็นชุมชนหลายภาษา (Multilingual Community) เพราะชุมชนต่าง ๆ ล้วนมีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกัน เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์มีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ย่อมเกิดการเรียนรู้ภาษาต่างกลุ่มชาติพันธุ์และเรียนรู้ภาษาประจำภูมิภาคที่ใช้เป็นภาษากลางเพื่อสื่อสารกันในภูมิภาค รวมทั้งเรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการและเป็นภาษาประจำชาติด้วย

ขณะที่นักวิชาการในหลายประเทศก็ให้ความสนใจเกี่ยวกับภาวะหลายภาษาเช่นกัน เพราะแนวคิดนี้มุ่งอธิบายให้เห็นถึงความหลากหลายของภาษาและความสามารถในการใช้ภาษาของประชากรในประเทศต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วประชากรส่วนใหญ่ในแต่ละประเทศจะมีความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา ดังที่ Okal (2014, pp. 223-228) กล่าวว่าประชากรในหลายประเทศหรือสมาชิกในหลายสังคมส่วนใหญ่จะเป็นผู้พูดหลายภาษา เพราะการเป็นบุคคลหลายภาษาจะช่วยให้สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ในสังคมแอฟริกา คนแอฟริกันนอกจากจะสามารถใช้ภาษาราชการได้แล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาพื้นเมือง (Indigenous language) เพื่อให้เข้าถึงองค์ความรู้ของคนพื้นเมือง เป็นต้น

Cenoz & Gorter (2010, pp. 1-12) อธิบายถึงความหลากหลายของภาวะหลายภาษาในการศึกษาโดยระบุว่า นักเรียนอาจเป็นบุคคลหลายภาษาเพราะภาษาที่ใช้ อาจแตกต่างกันทั้งในครอบครัวและบุคคลบางกลุ่มสังคม ซึ่งนักเรียนจะนำภาษาต่าง ๆ มาใช้ในโรงเรียน ขณะเดียวกันก็ยังมีโรงเรียนที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนเกิดภาวะหลายภาษาโดยการจัดการเรียนการสอนภาษาต่าง ๆ ในโรงเรียน การพูดได้หลายภาษามีข้อได้เปรียบมากในยุโรปและพื้นที่อื่น ๆ ทั่วโลก ทั้งการประกอบอาชีพและผลประโยชน์ทางการเงิน ตลอดจนทักษะการเรียนรู้ส่วนบุคคล รวมทั้งเปิดโอกาสให้พัฒนาความสามารถด้านภาษาที่แตกต่างกันในสังคมและช่วยพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมได้ ขณะที่ Kistemaker & Broeder (2014, pp. 436-441) ศึกษาภาษาของโรงเรียนและบทบาท

ของภาวะหลายภาษาในห้องเรียนในประเทศเยอรมนี พบว่า ความหลากหลายทางภาษาในห้องเรียนเกิดจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม และบ่อยครั้งก็จะพบการใช้ภาษาของนักเรียนที่แตกต่างกันทั้งในโรงเรียนและในบ้าน ปัญหาด้านภาษาที่ใช้ในโรงเรียนซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มคนที่อพยพเท่านั้น มีปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ เช่น ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาของผู้ปกครอง การให้ข้อมูลของผู้ปกครอง รวมทั้งภาษาถิ่น ซึ่งมีอิทธิพลทำให้เกิดช่องว่างระหว่างภาษาที่ใช้ในบ้านและภาษาที่ใช้ในโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับภาษาของโรงเรียนเป็นปัญหาอันดับแรกที่พบกับนักเรียนอพยพ

นอกจากนี้ Pai (2005, pp. 1795–1805) ได้ศึกษาภาวะหลายภาษาในเมืองมุมไบ ประเทศอินเดีย พบว่า เมืองนี้มีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารมากถึง 16 ภาษา โดยมีภาษาราชการ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษามราฐี (Marathi) ภาษาฮินดี (Hindi) และภาษาอังกฤษ โดยที่ภาษามราฐีเป็นภาษาราชการระดับรัฐ (State) ส่วนภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษ เป็นภาษาราชการระดับชาติและระดับนานาชาติ (National and International) เด็กและเยาวชนในเมืองนี้จะเรียนรู้ภาษาแรก (First Language) ในครอบครัว หลังจากนั้นผู้ปกครองจะส่งให้เข้าเรียนภาษาอังกฤษในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ขณะเดียวกันก็เรียนรู้ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของตนเองในย่านต่าง ๆ ของเมือง ทำให้เด็กและเยาวชนในเมืองนี้มีความสามารถใช้ภาษาได้อย่างน้อย 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาแรกที่ใช้ในครอบครัว ภาษามราฐี ภาษาฮินดี และภาษาอังกฤษ

การศึกษาเกี่ยวกับภาวะหลายภาษาในต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าแนวคิดนี้ยังเป็นแนวคิดที่นักวิชาการให้ความสำคัญกับการศึกษาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งในระดับรัฐ ระดับเมือง ตลอดจนภาวะหลายภาษาในห้องเรียน

จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะหลายภาษาทั้งในประเทศและต่างประเทศล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและอธิบายให้เห็นถึงความหลากหลายของการใช้ภาษาในสังคม หน้าที่ของภาษาในแต่ละสังคม รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษาของสมาชิกในสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่จะศึกษา คือ กลุ่มชาติพันธุ์ของบิตามารดา โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ บิตามารดาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไททั้งคู่ และบิตามารดาต่างกลุ่มชาติพันธุ์กัน (ผู้ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น)³ ขณะที่ภาวะหลายภาษานั้น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสามารถในการฟัง และความสามารถในการพูด โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า ชาติพันธุ์ของบิตามารดามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการฟังและการพูดของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหลายภาษาทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย

2. ขั้นเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนผู้ไท⁴ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ 1 ถึง 6 โรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้น (Multistage Random Sampling) เริ่มจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรสมการของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973, pp. 1088-1089 , อ้างถึงใน ส่งศักดิ์ ฑิตาราม, สรชัย พิศาลบุตร และเกียรติภูมิ ชูเกียรติศิริ, 2557, น. 17) โดยกำหนดความเชื่อมั่นในระดับร้อยละ 95 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 158 คน ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างคร่าว ๆ และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratify Random Sampling) เพื่อคำนวณสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด และขั้นตอนนี้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 161 คน จากนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง

³กรณีที่ยังรุ่นผู้ไทมีบิตามารดาต่างกลุ่มชาติพันธุ์กัน (ผู้ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น) และไม่สามารถพูดภาษาผู้ไทได้จะไม่นับเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้

⁴วัยรุ่นมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 10-19 ปี (สำนักสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2550, น. 7-15) เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอายุของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาอยู่ในช่วงระหว่าง 12-19 ปี ดังนั้นนักเรียนผู้ไทที่กำลังศึกษาในโรงเรียนธาตุพนม จึงเป็นตัวแทนของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

อย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป
รายละเอียดสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา				รวม	
กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไททั้งคู่		ผู้ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น			
ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
101	63	158	98	259	161

3. ขั้นพัฒนาเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ภาษาแม่ ชาติพันธุ์ของบิดา และชาติพันธุ์ของมารดา เป็นข้อคำถามเลือกตอบเพียง 1 คำตอบ

ตอนที่ 2 ภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นนุ่ฟูไ้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสามารถในการฟัง และความสามารถในการพูด เป็นข้อคำถามเลือกตอบ ได้หลายคำตอบ

4. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นนุ่ฟูไ้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 161 คน ซึ่งได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งหมด 161 ชุด จากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ไ้ไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลลงในตารางความถี่แล้วนำมาหาค่าร้อยละเพื่อนำเสนอความสามารถในการพูดและความสามารถในการฟัง จากนั้นนำสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) เพื่อทดสอบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการฟังและการพูดหรือไม่ โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Statistics 19.0 for Windows กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05 ($p < .05$) ตามความนิยมที่ใช้กันในงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

6. ขั้นสรุปผลและอภิปรายผล ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ข้อตกลงเบื้องต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย และเอกสารทางราชการ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งอาจมีคำเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์และคำเรียกชื่อภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการศึกษาครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. คำว่า “ผู้ไท” มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ผู้ไทย” ที่ใช้ในงานวิจัยของสิริกัญญา วรชิน (2552) และสุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ (2547, น. 19, 63) และคำว่า “ภูไท” ในหนังสือของประวิทย์ คำพรหม (2549, น. 30-39) รวมทั้งเอกสารทางราชการของอำเภอธาตุพนมก็ใช้คำนี้ (อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 3) ซึ่งบทความนี้เลือกใช้คำว่าภาษาผู้ไท กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท และวัยรุ่นผู้ไท

2. คำว่า “ภาษาลาวอีสาน” มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ภาษาลาว ภาษาอีสาน ภาษาถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นอีสาน เพราะเป็นคำที่ใช้เรียกชื่อภาษาที่คนส่วนใหญ่ใช้สื่อสารกันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) และในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2540, น. 269-273, สุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ, 2547, น. 65 และพจนี ศิริอักษรสาสน์, 2554, น. 127-128) แต่เรียกเป็นคนไทยและคนลาวด้วยเหตุผลทางการเมือง (วิรัช กมลนวิน, 2544, น. 2) บทความนี้เลือกใช้คำว่าภาษาลาวอีสาน และกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

3. คำว่า “ญ้อ” มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ย้อ” เพราะในงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ (2547, น. 61) อธิบายไว้ว่า สามารถใช้ได้ทั้ง 2 คำ ขณะที่เอกสารทางราชการของอำเภอธาตุพนม (อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 3) และเอกสารทางราชการของจังหวัดนครพนม (สำนักงานจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 5) และงานวิจัยของพิณเนศ อิศรมงคลรักษ์ (2556, น. 31-32) ใช้คำว่า “ไทยญ้อ” และยังปรากฏว่ามีเอกสารทางวิชาการใช้คำว่า “ไทญ้อ” (พิพิธภัณฑสถานเมืองสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2561, น. 19) บทความนี้เลือกใช้คำว่า “ญ้อ”

4. คำว่า “กะเลิง” มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ไทยกะเลิง” ที่ปรากฏในเอกสารทางราชการของจังหวัดนครพนม (สำนักงานจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 5) และงานวิจัยของพินศ อิศรมงคลรักษ์ (2556) และยังปรากฏการใช้คำว่า “ไทกะเลิง” ด้วย (พิพิธภัณฑสถานเมืองสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2561, น. 27)

5. คำว่า “ชำ” มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ไทยชำ” ที่ปรากฏในเอกสารทางราชการของอำเภอธาตุพนม (อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 3) และเอกสารทางราชการของจังหวัดนครพนม (สำนักงานจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 5) ทั้งนี้งานวิจัยของพินศ อิศรมงคลรักษ์ (2556, น. 24-26) ยังปรากฏการใช้คำว่า “ไทชำ” และสามารถใช้คำว่า “บรู” หรือ “ไทยบรู” ในความหมายเดียวกับอีกด้วย

6. คำว่า “ไทยกวน” และ “ไทกวน” ทั้ง 2 คำนี้มีความหมายเช่นเดียวกันซึ่งปรากฏในเอกสารทางราชการของอำเภอธาตุพนม (อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 3) และเอกสารทางราชการของจังหวัดนครพนม (สำนักงานจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป., น. 5)

7. บทความนี้ทั้งภาษาไทยมาตรฐาน (Standard Thai) ภาษาไทยกลาง (Central Thai) หรือภาษาไทยกรุงเทพฯ ถือเป็นภาษาเดียวกันโดยรวมเรียกว่า “ภาษาไทย” ทั้งนี้เพราะพจนี ศิริอักษรสาสน์ (2554, น. 42-43) อธิบายไว้ว่า ภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่ใช้ทั่วไปในภาคกลาง และใช้พูดที่กรุงเทพฯ เมื่อกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยกลางมีบทบาททางการเมือง การปกครอง และสังคม จึงทำให้ภาษาไทยกลางได้รับการยอมรับให้เป็นภาษามาตรฐาน และได้รับการยกย่องให้เป็นภาษาประจำชาติ

ผลการวิจัย

ภาวะหลายภาษา คือภาวะของบุคคลที่มีความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมหลายภาษา ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยพิจารณาความสามารถในการใช้ภาษาเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสามารถในการฟัง และความสามารถในการพูด มีรายละเอียดดังนี้

1. ความสามารถในการฟังของวัยรุ่นผู้ไท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการฟังของวัยรุ่นผู้ไทพบว่า วัยรุ่นผู้ไทมีความสามารถในการฟังภาษาได้ 3 ภาษามากที่สุด จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 98.14 รองลงมาคือ มีความสามารถในการฟังภาษาได้ 2 ภาษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.24 และมีความสามารถในการฟังภาษาได้ 4 ภาษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.62 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความถี่และร้อยละของจำนวนภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทสามารถฟังเข้าใจ

จำนวนภาษาที่สามารถฟังเข้าใจ	ความถี่	ร้อยละ
2 ภาษา (ภาษาผู้ไท และไทย)	2	1.24
3 ภาษา (ภาษาผู้ไท ลาวอีสาน และไทย)	158	98.14
4 ภาษา (ภาษาผู้ไท ลาวอีสาน ญ้อ และไทย)	1	0.62
รวม	161	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นจำนวนภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทสามารถฟังเข้าใจมี 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาผู้ไท ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทย รองลงมาคือ สามารถฟังเข้าใจ 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาผู้ไท และภาษาไทย และสามารถฟังเข้าใจ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาผู้ไท ภาษาลาวอีสาน ภาษาญ้อ และภาษาไทย ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสามารถในการฟังของวัยรุ่นผู้ไทตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา พบว่า วัยรุ่นผู้ไทที่มีบิดามารดาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไททั้งคู่สามารถฟังเข้าใจได้ 3 ภาษามากที่สุด จำนวน 61 คน และสามารถฟังเข้าใจได้ 2 ภาษา จำนวน 2 คน ขณะที่วัยรุ่นผู้ไทที่มีบิดามารดาต่างกลุ่มชาติพันธุ์กัน (ผู้ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น) สามารถฟังเข้าใจภาษาได้ 3 ภาษามากที่สุด จำนวน 97 คน และสามารถฟังเข้าใจภาษาได้ 4 ภาษา จำนวน 1 คน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความถี่ ร้อยละ และสถิติทดสอบไคสแควร์ของภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทสามารถฟังเข้าใจ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา

ความสามารถ ในการฟัง กลุ่มชาติพันธุ์ ของบิดามารดา	2 ภาษา	3 ภาษา	4 ภาษา	รวม	χ^2	Sig.
กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไททั้งคู่	2	61	0	63	3.772	.152
ผู้ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น	0	97	1	98		
รวม	2	158	1	161		

จากตารางที่ 3 แสดงผลการคำนวณค่าไคสแควร์ของความสามารถในการฟังภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา พบว่า χ^2 เท่ากับ 3.772 มีค่า Asymp. Sig. เท่ากับ .152 ซึ่งมากกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ .05 แสดงว่ากลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการฟังของวัยรุ่นนั้ไท

2. ความสามารถในการพูดของวัยรุ่นผู้ไท

ในแง่ของความสามารถในการพูดของวัยรุ่นผู้ไท พบว่า วัยรุ่นผู้ไทมีความสามารถในการพูดภาษาได้ 3 ภาษามากที่สุด จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 91.93 รองลงมาคือ มีความสามารถในการพูดภาษาได้ 2 ภาษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.45 และมีความสามารถในการพูดภาษาได้ 4 ภาษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.62 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความถี่และร้อยละของจำนวนภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทสามารถพูดได้

จำนวนภาษาที่สามารถพูดได้	ความถี่	ร้อยละ
2 ภาษา (ภาษาผู้ไท และไทย)	12	7.45
3 ภาษา (ภาษาผู้ไท ลาวอีสาน และไทย)	148	91.93
4 ภาษา (ภาษาผู้ไท ลาวอีสาน ญี่ปุ่น และไทย)	1	0.62
รวม	161	100.00

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นจำนวนภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทสามารถพูดได้ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาผู้ไท ภาษาไทย และภาษาลาวอีสาน รองลงมาคือ สามารถพูดได้ 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาผู้ไท และภาษาไทย และสามารถพูดได้ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาผู้ไท ภาษาไทย ภาษาลาวอีสาน และภาษาญ้อ

เมื่อพิจารณาความสามารถในการพูดของวัยรุ่นผู้ไทตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา พบว่า วัยรุ่นผู้ไทที่มีบิดามารดาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไททั้งคู่สามารถพูดได้ 3 ภาษา มากที่สุด จำนวน 51 คน และสามารถพูดได้ 2 ภาษา จำนวน 12 คน ขณะที่วัยรุ่นผู้ไทที่มีบิดามารดาต่างกลุ่มชาติพันธุ์กัน (ผู้ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น) สามารถพูดได้ 3 ภาษา มากที่สุด จำนวน 97 คน และสามารถพูดได้ 4 ภาษา จำนวน 1 คน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความถี่ ร้อยละ และสถิติทดสอบไคสแควร์ของภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทสามารถพูดได้ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา

ความสามารถ ในการพูด กลุ่มชาติพันธุ์ ของบิดามารดา	2 ภาษา	3 ภาษา	4 ภาษา	รวม	χ^2	Sig.
กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไททั้งคู่	12	51	0	63	20.665	.000
ผู้ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น	0	97	1	98		
รวม	12	148	1	161		

จากตารางที่ 5 แสดงผลการคำนวณค่าไคสแควร์ของความสามารถในการพูดภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา พบว่า χ^2 เท่ากับ 20.665 มีค่า Asymp. Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า ค่าระดับนัยสำคัญที่ .05 แสดงว่ากลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการพูดของวัยรุ่นผู้ไท

สรุปได้ว่า วัยรุ่นผู้ไทมีความสามารถในการฟังและการพูดภาษาได้ตั้งแต่ 2 ภาษาขึ้นไป ซึ่งหมายความว่า วัยรุ่นผู้ไทมีภาวะหลายภาษา และการมีภาวะหลายภาษานี้ทำให้บุคคลนั้นต้องเลือกใช้ภาษาที่ตนเองมีความสามารถเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง (Holmes, 2013, p. 76) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดากับภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไท พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการฟังภาษา แต่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพูดภาษา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วนเท่านั้น ดังที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

สรุปผลและอภิปรายผล

อำเภอธาตุพนม เป็นอีกหนึ่งอำเภอในจังหวัดนครพนมที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์มากถึง 6 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ข่า ไทยกวน ญ้อ กะเลิง และลาวอีสาน ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ส่งผลให้พื้นที่ในอำเภอธาตุพนมมีลักษณะเป็นชุมชนหลายภาษา (Multilingual community) ดังที่ผลการวิจัยของประพนธ์ จันทวิเทศ (2532), โกวิท วัชรินทรางกูร (2542), สีนหา วงศ์ฮาด (2542) และสุชาติดา วัฒนะ (2549) พบว่า ชุมชนที่มีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์จะส่งผลให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนหลายภาษา และกลุ่มชาติพันธุ์เองก็เป็นบุคคลที่มีภาวะหลายภาษา เพราะต้องเรียนรู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาแม่ของตนเอง วัยรุ่นผู้ไทเองก็เช่นเดียวกัน วัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่มีความสามารถในการฟังและการพูดมากที่สุดถึง 3 ภาษา จึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริกัญญา วรชิน (2552) วรธนะ ปัญบุตร (2561) และสุทธิดา จันทรดวง (2560) ที่พบว่า คนผู้ไทในอำเภอภูผินารายณ์สามารถใช้ภาษาได้ 3 ภาษา คือ ภาษาผู้ไท ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทย

ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าวัยรุ่นผู้ไทน่าจะสามารถใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาเวียดนามได้อีกด้วย เพราะทั้ง 3 ภาษาเป็นภาษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา อย่างไรก็ตามแม้ว่าวัยรุ่นผู้ไทจะสามารถใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งหรือสามารถ

ใช้ได้ทั้ง 3 ภาษา แต่ก็มีโอกาสน้อยที่จะใช้ภาษาเหล่านี้เพื่อสื่อสารกันได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากจะใช้ในห้องเรียนเท่านั้น จึงยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาต่อไปอีกว่า วัยรุ่นผู้ไทสามารถใช้ภาษาเหล่านี้ได้หรือไม่ ถ้าสามารถใช้ภาษาเหล่านี้ได้จะสามารถใช้ได้ในระดับใด และมีโอกาสที่จะใช้ภาษาในสถานการณ์ใดบ้าง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตอีกว่า ภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทเริ่มจากการเรียนรู้ภาษาผู้ไทซึ่งเป็นภาษาแม่ (Mother Language) จากบิดามารดากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทหรือบิดากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท หรือมารดากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รวมทั้งญาติพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตลอดจนจนเรียนรู้ภาษาผู้ไทจากสมาชิกในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทด้วยกัน ดังที่ผลการวิจัยของ Chareerak & Wongpinunwatana (2018) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จะเรียนรู้และซึมซับภาษาผู้ไทผ่านสมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อนผู้ไทด้วยกัน และสมาชิกผู้ไทในชุมชน และวัยรุ่นผู้ไทอีกจำนวนหนึ่งที่มีบิดาหรือมารดาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นก็จะเรียนรู้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดาหรือมารดา กรณีนี้มีความเป็นไปได้ว่า วัยรุ่นผู้ไทเองอาจมีภาษาแม่ 2 ภาษา เพราะได้เรียนรู้และซึมซับภาษาที่เป็นภาษาผู้ไทและภาษากลุ่มชาติพันธุ์อื่นด้วย ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532, น. 75-76) กล่าวไว้ว่า บุคคลอาจมีภาษาแม่มากกว่า 1 ภาษาก็ได้

นอกจากจะต้องเรียนรู้ภาษาแม่ซึ่งเป็นภาษาผู้ไทหรือภาษากลุ่มชาติพันธุ์อื่นแล้ว วัยรุ่นผู้ไทยังต้องเรียนรู้ภาษาอื่นที่มีศักดิ์ศรี (Prestige) ทางภาษาสูงกว่าภาษาผู้ไทซึ่งเป็นภาษาแม่ของตน นั่นก็คือ ภาษาลาวอีสานและภาษาไทย เพราะทั้ง 2 ภาษาถือเป็นภาษาที่มีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน ซึ่งสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2547, น. 18-19, 2549, น. 12-13) อธิบายไว้ว่า ภาษาลาวอีสานเป็นภาษากลาง (Regional Language) ที่ใช้สื่อสารกันของคนทั้งภาคอีสาน ขณะที่ภาษาไทยก็เป็นภาษาราชการ (Official Language) และเป็นภาษาประจำชาติ (National Language) ของคนไทยที่ใช้สื่อสารกันทั่วประเทศ เมื่อวัยรุ่นผู้ไทได้เรียนรู้ภาษาไทยตั้งแต่เด็กและได้เรียนรู้ภาษาผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ ตลอดจนอินเทอร์เน็ต (Internet) และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ความสำคัญนี้จึงทำให้วัยรุ่นผู้ไทต้องเรียนรู้ทั้ง 2 ภาษานี้ และวัยรุ่นผู้ไทเองจึงมีความสามารถในการใช้ทั้ง 2 ภาษาได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาที่มีศักดิ์ศรีที่สูงกว่าของ
วัยรุ่นผู้ใฝ่หาค้นคว้ากับผลการวิจัยของประพนธ์ จันทวิเทศ (2532) ที่พบว่า ประชากร
กลุ่มชาติพันธุ์ส่วยในบ้านหนองฮีและบ้านลาวเดิม จังหวัดศรีสะเกษ มีความสามารถ
ในการใช้ภาษาสำคัญของชุมชนทั้ง 4 ภาษาได้มากที่สุด คือ ภาษาเขมร ภาษาส่วย
ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทย รองลงมาคือประชากรกลุ่มชาติพันธุ์เขมร และประชากร
กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ทั้งนี้เพราะประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ส่วยมีประมาณเพียงร้อยละ
17 ของประชากรทั้งหมดซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มชาติพันธุ์
เขมรและประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ดังนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วยจึงต้องเรียนรู้
ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ของชุมชน (ภาษาหลักในชุมชน) เพื่อประโยชน์
ในการติดต่อสื่อสาร เช่นเดียวกับผลการวิจัยของโกวิท วัชรินทรานุกร (2542) พบว่า
ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในชุมชนยะวีก จังหวัดสุรินทร์ มีความสามารถในการฟัง
และการพูดภาษาที่สำคัญของชุมชนได้มากถึง 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยโคราช ภาษาเขมร
ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทยได้มากที่สุด ขณะที่ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน
มีความสามารถในการฟังและการพูดภาษาที่สำคัญของชุมชนทั้ง 4 ภาษาได้ดีที่สุด
ซึ่งหมายความว่า ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์เขมรมีความสามารถในการใช้ภาษามากที่สุด
รองลงมาคือ ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช และลาว ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะกลุ่ม
ชาติพันธุ์เขมรต้องเรียนรู้ภาษาอื่นเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร

นอกจากนี้ผลการวิจัยของสินหา วัจนะฮาด (2542) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลาว
อีสาน ในชุมชนบ้านท่านางคอย จังหวัดศรีสะเกษ สามารถพูดและฟังได้เพียง 2 ภาษา
กลุ่มชาติพันธุ์เขมรพูดและฟังได้ 3 ภาษา และกลุ่มชาติพันธุ์ญวนส่วนมากพูดและฟังได้
มากถึง 4 ภาษา ทั้งนี้เพราะบ้านท่านางคอยมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมากที่สุดถึง ร้อยละ 44.89
ขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์ญวนและเขมรมีเพียง ร้อยละ 16.76 และ 15.99 ตามลำดับ ดังนั้น
กลุ่มชาติพันธุ์เขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ญวนจึงต้องเรียนรู้ภาษาของประชากรกลุ่มใหญ่ในชุมชน
และสุชาติ วัฒนะ (2549) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์เขมรส่วนใหญ่ในบ้านสวนใหญ่
จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสามารถในการฟังและพูดได้หลายภาษามากที่สุดถึง 4 ภาษา คือ
ภาษาเขมร ภาษาลาวอีสาน ภาษาไทยโคราช และภาษาไทย ขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน
ส่วนใหญ่มีความสามารถในการฟังและการพูด ตั้งแต่ 2 ภาษาถึง 4 ภาษา แต่ส่วนใหญ่

มีความสามารถในการฟังและพูด 3 ภาษา คือ ภาษาลาวอีสาน ภาษาไทยโคราช และภาษาไทย และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราชมีความสามารถฟังและพูดภาษาได้น้อยที่สุด คือ ตั้งแต่ 1 ภาษา ถึง 3 ภาษา และไม่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราชคนใดที่สามารถพูดภาษาเขมรได้เลย ทั้งนี้เพราะภาษาไทยโคราชถือเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัยทำให้ผู้วิจัยเกิดประเด็นคำถามวิจัยต่ออีกว่า เมื่อวัยรุ่นผู้ไทมีความสามารถใช้ภาษาลาวอีสานซึ่งเป็นภาษาประจำภูมิภาคและเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาผู้ไทได้แล้วนั้น แล้ววัยรุ่นลาวอีสานซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากในพื้นที่อำเภอธาตุพนมจะมีภาวะหลายภาษาหรือไม่ ถ้าวัยรุ่นลาวอีสานมีภาวะหลายภาษาจะสามารถฟังและพูดภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในอำเภอธาตุพนมได้หรือไม่ เช่น ภาษาผู้ไท ภาษาญ้อ เป็นต้น ซึ่งคำถามวิจัยนี้ยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจและนำศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบในลำดับต่อไป

ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดากับภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไท พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการฟัง แต่มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการพูดภาษาของวัยรุ่นผู้ไท แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่ากลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นผู้ไทมีความสามารถในการพูดภาษาแตกต่างกันหรือไม่ หรือวัยรุ่นผู้ไทที่มีบิดามารดาต่างกลุ่มชาติพันธุ์กันมีความสามารถในการพูดภาษาได้มากกว่าวัยรุ่นผู้ไทที่มีบิดามารดาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไททั้งคู่หรือไม่ สำหรับประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความสามารถในการฟังภาษาเป็นทักษะแรกของการเรียนรู้ภาษา เมื่อวัยรุ่นผู้ไทได้ยินบุคคลอื่นพูดภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของตนย่อมเกิดการเรียนรู้ภาษานั้นจากการฟัง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการฟังที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดาจะเห็นได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการฟังของวัยรุ่นผู้ไท ขณะที่การพูดเป็นทักษะทางภาษาที่อาจจะยากกว่าทักษะการฟังจึงทำให้วัยรุ่นผู้ไทหลายคนนั้นเข้าใจ แต่ไม่สามารถพูดภาษานั้นได้ เช่น วัยรุ่นผู้ไทบางคนสามารถฟังภาษาลาวอีสานเข้าใจ แต่ไม่สามารถพูดภาษาลาวอีสานได้ หรือวัยรุ่นลาวอีสานบางคนสามารถฟังภาษาผู้ไทเข้าใจได้ แต่ไม่สามารถพูดภาษาผู้ไทได้ เป็นต้น

มุมมองดังกล่าวของผู้วิจัยที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้นสอดคล้องผลการวิจัยของ ประพนธ์จันทวิเทศ (2532) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์เขมรส่วยและลาวอีสานในบ้านหนองอารี และบ้านลาวเดิม จังหวัดศรีสะเกษ มีค่าร้อยละของความสามารถในการฟังสูงกว่าความสามารถในการพูด ฝ่ำน แทนท์ฮ้าย (2559) พบว่า กลุ่มอายุน้อยและกลุ่มวัยกลางคน ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดอุดรธานี มีค่าร้อยละความสามารถในการฟัง สูงกว่าความสามารถในการพูดภาษาเวียดนาม และโกวิท วัชรินทรางกูร (2542) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช เขมร และลาวอีสานมีค่าร้อยละของความสามารถในการฟังภาษา สูงกว่าความสามารถในการพูด

กล่าวโดยสรุป ภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัด นครพนม ถือเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นในสังคมหลายภาษา ผลการวิจัยนี้ สามารถอธิบายให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของภาษาในสังคมไทยที่กลุ่มชาติพันธุ์จะต้องเรียนรู้ ภาษาอื่นที่มีศักดิ์ศรีทางภาษาสูงกว่าภาษาแม่ของตน รวมทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการศึกษาทัศนคติทางภาษา (Language Attitude) ของวัยรุ่นผู้ไทว่ามีทัศนคติต่อภาษา แม่ของตนอย่างไร และมีทัศนคติต่อภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาแม่ของตนอย่างไร รวมทั้งสามารถนำแนวคิดการเลือกใช้ภาษา (Language Choice) มาศึกษาพฤติกรรม การใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทว่าจะตัดสินใจเลือกใช้ภาษาใดเพื่อพูดคุยกับผู้ร่วมสนทนา ในสถานการณ์หรือโอกาสต่าง ๆ ซึ่งจะให้เห็นแนวโน้มของการใช้ภาษาของคนรุ่นใหม่ ในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ ของบิดามารดากับภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทเป็นการศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ เชิงสังคม (Sociolinguistics) ผู้ที่สนใจสามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ ของตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ กับแนวคิดทฤษฎีนี้ หรือทฤษฎีอื่น ๆ ตามแนวภาษาศาสตร์ เชิงสังคมได้

2. การวิจัยครั้งต่อไป จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ามีประเด็นที่สำคัญและ น่าสนใจสำหรับการวิจัยต่อไป ดังนี้

1.1 ควรเปรียบเทียบภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในพื้นที่อื่น ๆ เช่น วัยรุ่นผู้ไทในอำเภอเรณูนคร อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ว่ามีภาวะหลายภาษาหรือไม่ เพราะทั้ง 2 อำเภอมีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นมากกว่าอำเภอธาตุพนม หรือวัยรุ่นผู้ไทที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร และมุกดาหาร เพราะเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นเช่นกัน

1.2 ควรเปรียบเทียบภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับวัยรุ่นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นว่ามีภาษาหลายภาษาแตกต่างกันหรือไม่ เช่น เปรียบเทียบภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับวัยรุ่นลาวอีสานในอำเภอธาตุพนม เพราะภาษาหลักในอำเภอธาตุพนมคือภาษาลาวอีสาน ขณะที่ภาษาผู้ไทเป็นภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์

1.3 ควรเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ กับภาวะหลายภาษา เช่น เพศ อายุ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาเหล่านี้จะทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ทางภาษาในสังคมหลายภาษามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท วัชรินทรางกูร. (2542). *ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านยะวีก ตำบลยะวีก อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (2555). เมียฝรั่ง: ภาษาและการสื่อสาร. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 19(1). 165-185.
- ประพนธ์ จันทวิเศษ. (2532). *ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประวิทย์ คำพรหม. (2549). *เรณู-ภูไท*. นครพนม: สำนักพิมพ์นิตยสารอักษร.
- ฝาม แทนท์ อ้าย. (2559). *ความสามารถในการใช้ภาษาและการเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- พจน์ ศิริอักษรสาสน์. (2554). *ภาษาถิ่นของไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชรา อัมพวานนท์. (2551). *การอ้างและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนบางขันหมาก ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พิมเนต อิศรมงคลรักษ์. (2556). *อัตลักษณ์เชิงเลนศิลป์ 8 กลุ่มชาติพันธุ์ในแถบลุ่มน้ำโขง กรณีศึกษา จังหวัดมุกดาหาร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2541). *การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวชิราวุธราชภัฏสกลนคร. (2561). *คนสกลนครชาติพันธุ์ในชั้นประวัติศาสตร์*. สกลนคร: สมศักดิ์การพิมพ์ กรุ๊ป สกลนคร.
- เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. (2531). *ภาษาถิ่นตระกูลไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรรณะ ปัญบุตร. (2561). *ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาของชาวผู้ไท อำเภอดำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วิรัช กมลนาวัน. (2544). *แบบฝึกทักษะภาษาลาว* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ ชนิษฐานนท์. (2520). *ภาษาผู้ไท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2540). *แอ่งอารยธรรมอีสาน*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ส่งศักดิ์ ทิตาราม, สรชัย พิศาลบุตร และเกียรติภูมิ ชูเกียรติศิริ. (2557). *ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา สถิติ วิจัยและประเมินผลการศึกษา หน่วยที่ 3 หน้า 1-52* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สรารุณี ไกรเสม. (2552). การอ้างและการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักละโว้ย
ในตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม
พ.ศ. 2561-2564 (ฉบับทบทวน รอบ พ.ศ. 2564). นครพนม: สำนักงาน
จังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม.
- สำนักสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2550). คู่มืออาสาสมัคร/แกนนำเยาวชนศูนย์
เพื่อนใจวัยรุ่น. นนทบุรี: สำนักสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สินหา วงคะฮาด. (2542). ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านท่าคอยนาง ตำบลสวาย
อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สิริกัญญา วรชิน. (2552). การศึกษาสถานภาพทางภาษาของภาษาผู้ไทยอำเภอ
กุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัย
มหิดล, กรุงเทพฯ.
- สุชาดา วัฒนะ. (2549). ภาวะหลายภาษาในบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ
อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท).
มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุทธิดา จันทรดวง. (2560). การแปรการใช้คำศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาผู้ไท
กะปองประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ
ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2529). ชุมชนหลายภาษาที่บ้านเมืองสิง. วารสารภาษาและ
วัฒนธรรม. 6(2), 11-35.
- _____. (2547). ความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์: ทรัพยากรล้ำค่า หรือ
ปัญหาที่แก้ไม่ตก. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 23(2), 15-24.

- _____. (2549). สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 25(2), 5-17.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2532). *คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. (ม.ป.ป.). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอธาตุพนม ปี พ.ศ. 2561-2564*. นครพนม: คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ.
- Cenoz, J. & Gorter, D. (2010). The Diversity of Multilingualism in Education. *International Journal of the Sociology of Language*, nr205, 37-53.
- Chareerak, N. & Wongpinanwatana, W. (2018). Phu Thai Language Transmission in Phu Thai Ethnic Group in Renu Nakhon District, Nakhon Phanom Province. In Jung, H. (Ed.), *Proceedings of International Conference Commemorating the 60th Anniversary of Korea-Thailand Diplomatic Relations* (pp. 273-282). Seoul, Korea: Department of Thai, Hankuk University of Foreign Studies.
- Crystal, D. (1987). *The Cambridge Encyclopedia of Language: Multilingualism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holmes, J. (2013). *An Introduction to Sociolinguistics* (4th ed). Harlow: Pearson Education.
- Kistemaker, M., & Broeder, P. (2014). School Language and The Role of Multilingualism in Class. In Tinnefeld, T. (Ed.), *Fremdsprachenunterricht im Spannungsfeld zwischen Sprachwissen und Sprachkönnen* (pp. 431-445). Saarbrücken: htw saar.
- Okal, B. O. (2014). Benefits of Multilingualism in Education. *Universal Journal of Educational Research*, 2(3), 223-229.

- Omotade, K. & Oluwafemi, A. (2018). Language Policy in Russia and Nigeria: A Comparative Study. *International Journal of Russian Studies*, 7(1), 36–52.
- Pai, P. (2005). Multilingualism, Multiculturalism and Education: Case Study of Mumbai City. In Cohen. J., McAlister. K. T., Rolstad. K., and MacSwan. J. (Eds.), *Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism* (pp. 1794–1806). Somerville, MA: Cascadilla Press.